

MEMORIAL

General Marii Wittek



367

PAK Stasz

**WASILEWSKA
MARIA**

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 367/usk

Wasilewska Maria

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora ✓

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja ✓

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

VI. Fotografie —

I/1 Relacja własna

- Relacja własna, 1974r., msp., k.1 o.1; Legu z dopiskiem, k.2 s.2-3



R e l a c j i a o s o b i s t a

Wasilewska Maria, ur. 3, października 1907 r. we Władystoku, ZSRR.
Zamieszkała obecnie w Katowicach, ul. Brata Alberta 4/19.

Wykształcenie półwyższe. Nauczycielka zajęć warsztatowych w prywatnej szkole zawodowej w Katowicach w latach 1929-1939.

Pierwszy kurs PWK ukończyłam w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Warszawie w r. 1929/30. Dalsze wykształcenie zdobyłam na obozach w Garczynie i Spale dokąd jeździłam co dwa lata. Brałam udział w obozach dla hufców szkolnych pracując jako instruktorka. Jako instruktorka terenowa rozpoczęłam pracę w Hufcu Szkolnym w Rybniku; w latach 1933, 1934 i 1935 pełniłam funkcję komendantki powiatowej PWK w Rybniku.

Ostatnie dni sierpnia 1939r. i pierwsze dni wojny pełniłyśmy dyżury z kol.instr. Wandą Jeżówną /obecnie Lubowiecka, Katowice ul. Kościuszki 60/ i instr. Madejową /zob. relacja/ w Komendzie Rejonowej PWK i w Kawiarni Astoria: a/ przy telefonie, b/ naszywałyśmy na koszulki dzieciom uciekinierów jak imię, nazwisko, lata, dokładny adres, c/ rozdawałyśmy herbatę.

Z Katowic wyjechałyśmy z Komendy Rejonu PWK autobusem z grupą instruktorek dnia 2.IX.o godz.19.

Z działalności okupacyjnej pamiętam, że dostarczałam kol.instr. Marii Kaczorowskiej wykazy Volkslisty I, II i III /pierwsze wówczas sporządzone listy/; po sfotografowaniu Volkslist Kaczorowska je zwracała mnie, a ja odnosiłam fotografie z kolei Elżbiecie Zawackiej / spotykałyśmy się w kościele Mariackim/, która je wkładała do lustra. Mieszkałam wówczas u Sióstr Franciszkanek.

Innym razem miałam podać nazwisko 100%-wego Polaka-Ślązaka, który świetnie władał językiem niemieckim, studiował we Wiedniu. Obecnie nie żyje; został aresztowany, przebywał w więzieniu w Mysłowicach. W czasie okupacji pracując u Sióstr Marii w Katowicach jako pomoc kuchenna dożywiałam Polaków, którzy przychodzili z prośbą o jedzenie oraz wykradałam żywność i przesyłałam w paczkach do GG dla rodziny siostry Franciszki, wyrzuconej z Wielkopolski.

Wnosiłyśmy lekarstwa, z bandaży szyłam koszulki niemowlęce, były one przekazywane przez kobietę mającą Volkslistę do Obozu Odwiecimskiego. Lekarstwa dostarczała kol, Purchałkowa Melania-farmaceutka.

Relację sporządzono w lutym 1974r.

podpis
/Wasilewska/

1222 u m w
Rel 6 / 74 2/112

Relacja osobista

Wasilewska Maria, ur. 3. października 1907 r. we Władystoku, ZSRR.
Zamieszkała obecnie w Katowicach, ul. Brata Alberta 4/19.

Wysztalcenie półwyższe. Nauczycielka zajęć warsztatowych w prywatnej szkole zawodowej w Katowicach w latach 1929-1939.

Pierwszy kurs PWK ukończyłam w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Warszawie w r. 1929/30. Dalsze wykształcenie zdobyłam na obozach w Garczynie i Spale, dokąd jeździłam co dwa lata. Brałam udział w obozach dla hufców szkolnych pracując jako instruktorka. Jako instruktorka terenowa rozpoczęłam pracę w Hufcu Szkolnym w Rybniku; w latach 1934 i 1935 pełniłam funkcję komendantki powiatowej PWK w Rybniku.

1939 r.
Ostatnie dni sierpnia i pierwsze dni wojny pełniłyśmy dyżury z kol. instr. Wandą Jeżówną /obecnie Lubowiecka, Katowice, ul. Kościuszki 60/ i instr. Madejową /zob. relacja/ w Komendzie Rejonowej PWK i w Kawiarni Astoria: a/ przy telefonie, b/ naszywałyśmy na koszulki dzieciom uciekinierów imię, nazwisko, lata, dokładny adres, c/ rozdawałyśmy herbatę.

Z Katowic wyjechałyśmy z Komendy Rejonu PWK autobusem z grupą instruktorek dnia 2. IX, o godz. 19.

Z działalności okupacyjnej pamiętam, że dostarczałam kol. instr. Marii Kaczerowskiej wykazy Volkslisty I, II i III /pierwsze wówczas sporządzone listy/; po sfotografowaniu Volkslist Kaczerowska je zwracała mnie a ja odnosiłam je z kolei Elżbiecie Zawackiej /spotykałyśmy się w Kościele Mariackim/, która je wkładała do lustra. Mieszkałam wówczas u Sióstr Franciszkanek

Innym razem miałam podać nazwisko 100 %-owego Polaka-Ślązaka, który by miał powiązania z Wiedniem. Podałam kol. Rudolfa Bednorza, który świetnie władał językiem niemieckim, studiował we Wiedniu. Obecnie nie żyje; został aresztowany, przebywał w więzieniu w Mysłowicach.

str.2 relacji M.Wasilewskiej

W czasie okupacji pracując u Sióstr Marii w Katowicach jako pomoc kuchenna dożywiałam Polaków,którzy przychodzili z prośbą o jedzenie, oraz wykradałam żywność i przesyłałam w paczkach do GG dla rodziny siostry Franciszki,wyrzuconej z Wielkopolski.

Wynosiliśmy lekarstwa, z bandaży szyłam koszulki niemowlęce, były one przekazywane przez kobietę mającą Velkslistę do Obozu Oświęcimskiego. Lekarstwa dostarczała kol.Purchałkowa Melania, farmaceutka.

Relację sporządzono w lutym¹⁰ 1974r.

E.Zawacka w związku z tą relacją przypomina sobie dodatkowo, że przez M.Wasilewską otrzymałam kontakt do Sióstr Boromeuszeń we Wrocławiu. Od niej też ^{jak się zdaje/} miała pewien świetny adres meliny wiedeńskiej, gdzie przebywała w ~~xx~~ końcu r.1945 i w styczniu 1945

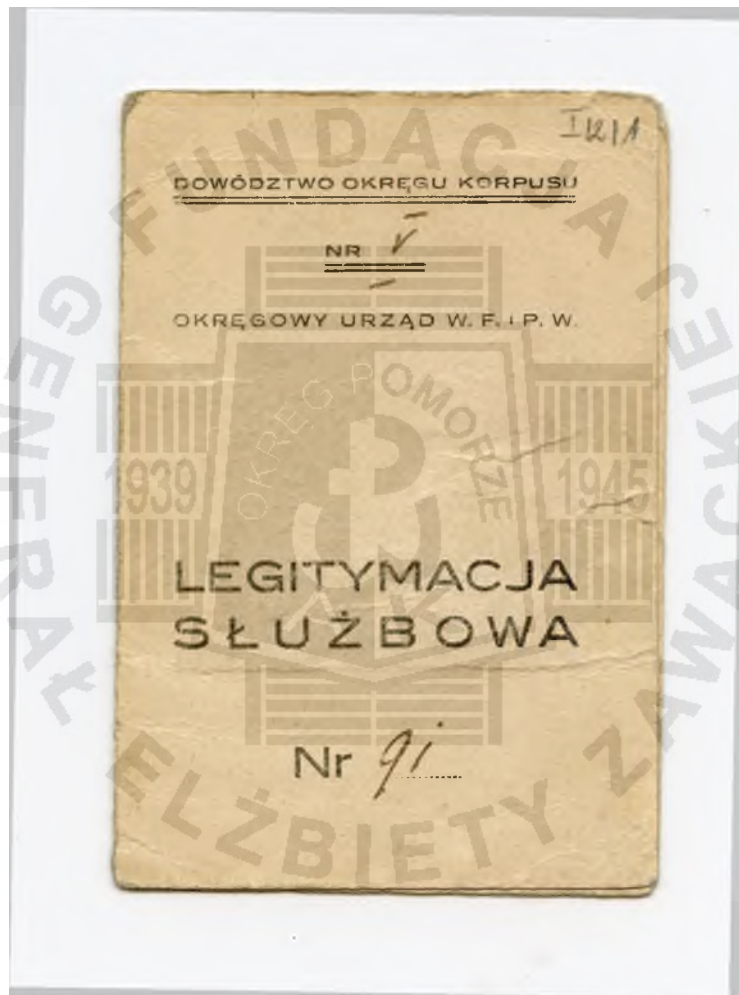
(spotkanie w lokalu niedługo Kawiarnia, ul.3 Maja? w R-ach)



I₁₂ Dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

- legitymacja służbowa Dowódcy Okręgu Korpusu nr V,
Okręgowy Urząd W. F. i P. W., org., k. 2 s. 1-4
- oświadczenie świadka Elżbiety Zawackiej, Gdynia 1975 r., k. 1 o. 5





Ilela *1213*

Nazwisko i Imię *Maria*

Marińska

Stanowisko służbowe: PRA-
COWNIK KONTRAKTOWY D-WA
OKRĘGU KORPUSU Nr *F*
OKRĘGOWY URZĄD W.F. i P.W.

Legitymacja ważna do dnia
29 grudnia 193*4* r.

Maria
Podpis Przetokzonego

Marińska *Marya*
(PODPIS WŁAŚCICIELA LEGITYMACJI)

(Pieczęć okrągła)







Doc dr hab Ełżbieta Ławacka, 20' Górnice, dnia 20 VII 1975 r.
80-359 Górnice ul. Piłsudskiego 2 m.5
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia formację wojskową od — do): Kompania wroźdowej WP 1939 oraz 20722 S2P/202/AK od 2 XI 1939 (data zaprzysiężenia) do likwidacji AK w 1945 r.

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer SJ 6966 159 wydany dnia 31 XI 1970 przez K.M. MO Górnice

o ś w i a d c z a m :

ze Ob. Wacławska Maria syn (córka) urodz. dnia 3 października 1904 roku w Władymirołoku ZSR

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): 1) przez krąg organizacyjny Przyjacielu Wojskowego Roboty - jako komendantka Rejonu Śląskiego PWK w tym jej pododdziału przebiegowa w latach 1937-1939. 2) Wacławska pełniła także funkcje członkini PWK od r. 1930. 3) w czasie kompanii wroźdowej brała jej bezpośredni przebieg. 4) od grudnia 1939 walczyła do konspiracyjnej sieci instruktorów Śląskiego PWK utworzonej przede mną pod pseudonimem K.G. S2P/202 w obozie, gdzie zaprzyjaźniła mnie J. Karas, szef brygady. 5) była potajemnie tworzącej brygady K.G. S2P/202, szefi potajemnej organizacji do likwidacji NK K-dy Osi.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim Marynia i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): współpracowała z kadrą i grupą wywiadowczą sieci z Warsz. Kierownictwa przy dowództwie Komendantki PWK w Katowicach, w tym czasie na kierownicze funkcje w Katowicach [w Katowicach organizowała w r. 1942, wzięła udział w wyprawach i bieżących zmuszona w r. 1954] walczyła w brygadzie "Marynia" było głównym łącznikiem i materiałem składowym oraz łącznikiem, dostarczała powody do obozu więziennego. Poza tym w tym czasie była w organizacji wywiadowczej [4. in. Kopia walcze Volków! 11. in. grupy] "Marynia" przebiegła także w tworzeniu punktów kontaktowych w in. dla potrzeb Komandosów organizacyjnych K.G. AK w latach 1942-44

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej _____ wydanej przez Zarząd Okręgu w _____

Własnoręczność podpisu stwierdza się:
Sobota 20 VII 1975 roku w Górnicy
Wacławska Maria
Okręga Piłsudskiego:
Związek Bojowników O Wolność i Demokrację
(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)
Zarząd Okręgu Katowice

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem
Ełżbieta Ławacka KAT
od 1941 szef brygady K.G. AK, potem
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)
porucznik rezerwy Ełżbieta Ławacka i walczyła w
Katowicach, "Kopciuch" walczyła w Białymostku
organizacyjnej brygadzie K.G. AK w b-ach

II Materiały uzupełniające relację

- nota biograficzna Wsielewskiej Marii oprac. przez



Doc. dw. kab. Służba Zaw. „Z”
80-359 Gdansk, Pomorska 2 m 5

Gdansk

20 VI

5

11/1

6/88

Kampanie wojennej WP 1939 r. oraz żołnierz
SZP/ZUZ/AK od 2 XI 1939 r. (data zaprzynienia) do likwidacji PK w 1945 r.

31. XI 70 a KM M. D. Gdansk 57 69 66 159

Wojewódzka Maria

3. październik

07

Władysławski ZSRR

Wojewódzka Maria - jako Komendantka Rytmu Śląskiego PWK byłem jej pośrednią
przełożoną w latach 1937-39. M. Wójcikowska pełniła różne funkcje dowódcy PWK od r. 1930.
6/4 w czasie kampanii wojennej byłem jej bezpośrednią przełożoną.
Od września 1939 r. należała do konspiracyjnej sieci instruktorów Śląskich PWK, u-
trzymującej przetrzymać (na poleceniu Kł SZP/PWZ w broni, gdzie zaprzyniła się [Kawis, suf. O V K]) dla
potrzeb tworzącej jej K. dy. PW. Śląskiego SZP/ZUZ, sieci później włączony do Oddziału
Tm V K R. dy. PW. ZUZ/AK Śląsk.

„Marysia”

Współpracowała w ramach wyżej wymienionej sieci z Marią Karszonowską
pośrednio przez Komendantkę PWK w Katowicach, wyzkażając przetrzymać na Kurwomierską sieć
w Katowicach (M. Karszonowska aresztowana w r. 1942, wyzkażona w kwaterach i obo-
zisku, zmarła w r. 1954). Zaczęła, Marysia” było gromadzeniem lektur i
materiałów samostawnych oraz żywności, dostarczaniu pomocy do obozu obo-
ziskowego. Przez tym wyprzedzała w zbieraniu informacji wywiadowczych (m.
m. Kopiające Volksturm I, II i III grupy). Marysia” pośredniczyła także w tworzeniu
funkcyj kontaktowych m. m. dla potrzeb tworzonej zaprzynij Kł PK w latach
1942-44 r.

Służba Zaw. kpt
do r. 1941 suf. O V K Śląsk, potem
Kurwomierska białka „Zachód” i
zary powym Kurwomierski „Zaprosy”,
wydział „Zaprosy” Zaprzynij
Oddział V K R. dy. PK

IV. Korespondencja
(1945r.) k 2



Priswędzenia
data 18.02.75, VII

- Kochane Elu, 6/śl.

Serdce
porozdrowienie od Stefy M. i
rodzinnie. Mam do Ciebie
proszbę - namawiając nas abyś
tę zaprosiła się do ZWOB Du.
i wusztę mieć pośwad-
czenie że należełyśmy do
Kadry instruktorskiej P.W.K.
i że w czasie slajpacji wypeł-
niałyśmy obowiązki, które
Ty nam przekazałaś z Komendy
z Warszawy z P.W.K. -
Stefa choruje na nogi, a
ja mam robotę z

1918. 12. 75. ¹⁷²
ranciun stowuszkem.

Wace tunc odpowtade i
cogar lepiej prackujz. —

Nie zapomnij o nas.

Serdecznie Ci pozdrawia
sny i ochskany.

Marysia Wasilewska

367/WOK

PNK
blok

WASILEWSKA MARIA

—
✓ Wypiog ze źródeł k. 4

Rel. 6 / Sl.

Katowice

Wasilewska Maria

ur. 3.X.1907 r. w Władywostoku ZSRR
ukończyła seminarium nauczycielskie w Warszawie
w r.1929, była nauczycielką w szkole zawodowej w
Katowicach w latach 1929-1939.
Instruktorka PWK od 1929 r., komendantka hufców szk.
wyszkolenie instruktorskie II stopnia, st. aspirantka

Po powrocie z ewakuacji w X 39 r. do Katowic pracowa-
wała jako pomoc kuchenna u zakonnice Sióstr Marii.
Czynna w samopomocy cywilnej dostarczała żywności i
potrzebującym Polakom, przekazywała lekarstwa i bie-
liznę niemowlęcą do obozu w Oświęcimiu.

Została zaprzysiężona w styczniu 1940 przez M. Ka-
czorowską do katowickiej grupy śląskiej sieci PWK
Wg inf. E. Zawackiej wskazywała jej kontakty zaufan-
nych ludzi w Wiedniu i Wrocławiu dla łączności za
graniczną K.G.AK. Po wojnie pracowała nadal w Kato-
wicach jako nauczycielka. Obecnie jest kierowniczką
klubu seniora i mieszkanka ul. Brata Alberta 4/19
Zbiory E. /
Zawackiej Rel. własna E.W. i inf. E. Zaw-
ckiej

6/58
Wasilewska Maria
ary 1938

PWX-RŚI
(Zezwolenie)

Wrocław adresy do Wroclawie Prorocznosci
roboty w Wroclawie
" " w Wroclawie

relacje o Marysi Reiz
" o Klask Janin z apki

jabot kopyta o w lach st.

rykar Holy WSK

list Marce-Witkowickiej - H.M. współpracowała z
Janke Komrad, z porzątkiem charytaty zawiązała
Zygnisz, mleko do Szpitala dla przywieszego tam
wiznia

Wojewódka
Związek Polskiego Kunsteta
Pansey Społecznej
w Katowicach - ul. Dworcowa

Prywatny adres:
Wesołowska Maria
Rze, 1

^{organizacyjny}
Polski Klub Tenisowy
Sportowej
Katowice, ul. Dąbrowska #9

Klub "Seniors"
Katowice, ul. Bogucicka #6. II 1974

Wesifarska Miros
Kier. Klubu "Seniors"

6 si

Ratarica

Wasilewska Maria

PLWK

nr. 3 \bar{x} 1907 w Władysławowie

wykazał się w 1929

0

Zawód nauczyciel w szkole zawod. K-cc 1929-39
Ratarica ul.

PLWK od r. 1930 ; woz. HS w kwi. ; obszary gospodarstwa, Spadek
asp 38

Prac Spółk. Kwiecień VIII do 2 \bar{x} dyżurny w Kadrze Ry.
i w kwi. w Ratarica

Kemp 1 \bar{x} 1 \bar{x} w Ratarica
2 \bar{x} (zajmowa w p. w. kwi. R. K. K.
9.14)

listopada 27

skierunki

samo pomoc egw - praca w kuchni jako pomoc
Kuchnia - dozywiad z Polakami

konspiracye

XII 39 wie konspiracja
gromadzili liska, zywnosci - dla obom
osobom
wspolnie dzialani w stuzbie inform. swi
organizowaniu prubki kontakt. dla
, Zagrody

Wanilewska Maria

Karty

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. **6 WSK Śląsk**
data wstępu _____



Wawilewska Maria



ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
.....
data wpisania



WASILEWSKA HAKIA